

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Демченко Павла Сергійовича на тему «Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування

Актуальність теми дисертації

Інвестиції в інновації є стратегічно важливими для забезпечення сталого розвитку сучасного підприємства, що дозволяє їм підтримувати ефективність виробництва та реалізації продукції, забезпечувати конкурентоспроможність на цільових ринках шляхом стратегічного реагування і адаптації до змінних ринкових умов. При цьому, розвиток і впровадження новітніх технологій, екологічно чистих процесів, енергоефективних рішень та соціально відповідального підходу є необхідними складовими успішного функціонування залізорудних підприємств у сучасному світі. Досягнення сталого розвитку залежить від здатності менеджменту підприємств адаптуватися до нових викликів та інтегрувати інновації у всі сфери діяльності. Впровадження нових технологій і процесів сприяє зниженню витрат, покращенню якості залізорудної продукції та оптимізації виробництва.

Реалізація концепції сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової стає ключовим чинником їх успішності, що є надзвичайно важливим у сучасному світі та має широкий діапазон аргументів, зокрема: екологічні виклики, стійкий розвиток, інноваційна конкуренція, споживчі вимоги, енергоефективність, міжнародні стандарти, сприяння інвестиціям, ефективне використання ресурсів, відповідність вимогам сучасного ринку, впровадження інновацій.

Дисертаційна робота Демченко П.С. присвячена вирішенню наукового завдання щодо теоретичного обґрунтування та розроблення методичних підходів і практичних рекомендацій підвищення ефективності сталого розвитку залізорудних підприємств у контексті удосконалення управління інноваційно-інвестиційними процесами. Основні питання, які підлягали дослідженню за темою дисертаційної роботи повністю розкриті та відповідають її меті й завданням. Зазначене дозволяє стверджувати, що мету дослідження досягнуто, а завдання вирішені у повному обсязі.

Дисертаційна робота здобувача наукового ступеня доктора філософії є складовою комплексних наукових досліджень Криворізького національного університету за науково-дослідними темами: «Система управління прогресивним розвитком потенціалу підприємства в умовах трансформацій економічного простору» (номер державної реєстрації 0119U002389) та «Оптимізація механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств» (номер державної реєстрації 0121U113054), у межах яких удосконалено методичні підходи до оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, що ґрунтуються на визначенні його граничних можливостей,

моніторингу та діагностиці спроможності підприємства до активізації використання науково-технічного прогресу.

Отже, можна стверджувати, що актуальність наукового дослідження Демченко П.С. управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Представлений у дисертаційній роботі текстовий матеріал викладено в логічній послідовності та достатньо обґрунтовано поставлені й вирішені завдання. Висновки є логічним завершенням проведених досліджень за темою роботи та характеризують їх результати. Приведені в роботі теоретико-практичні методичні рекомендації, засновані на здобутках дисертанта та мають інтерес як для управлінської науки, так і для практичної діяльності підприємств в умовах ринкових трансформацій. Підтвердженням вірогідності та значущості результатів дисертаційної роботи є апробації на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних і науково-технічних конференціях, впровадження в практичну діяльність гірничо-збагачувальних підприємств м. Кривий Ріг та навчальний процес Криворізького національного університету (у процесі підготовки магістрів і аспірантів за спеціальністю 073 Менеджмент). Загалом, аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Демченко П.С. дозволяє зробити висновок про достатній ступінь обґрунтованості та наукову достовірність отриманих результатів.

У процесі проведення дослідження у якості науково-теоретичних, методологічних і методичних основ здобувачем були використані такі методи: бібліографічного та термінологічного опису; наукового узагальнення; системного аналізу та синтезу; фінансово-економічного та факторного аналізу; методи економіко-математичного моделювання.

Структура дисертаційної роботи обумовлена її метою і являє собою цілісний комплекс послідовних розробок теоретичних положень, методологічних, методичних і організаційних підходів щодо удосконалення управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у розвитку теоретико-методичних засад стосовно прикладного теоретико-методичного інструментарію управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Удосконалено:

- концептуальну структурно-функціональну схему ключових етапів процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, яка, на відміну від наявних, базується на багатоцільовому системному теоретико-ігровому моделюванні, ієрархії моделей «бізнес-одиниця» – «бізнес-напрями» та багатокритеріальному оцінюванні наявних напрямів бізнесу, що дозволяє підвищити ефективність прогнозування тенденцій альтернативних варіантів

сталого розвитку підприємства за умов невизначеності й конфліктності ринку залізорудної продукції;

- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого критеріального оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням аспекту активізації інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, на основі принципу потенційного розподілення прояву ризиків на компонентах функціонала оцінювання з урахуванням аспектів інвестиційної діяльності, оновлення основних засобів та впливу інтенсивних факторів економічного зростання дозволяє діагностувати процес активізації науково-технічного прогресу на підприємстві за умов інтенсивної конкуренції за динамікою ринку залізорудної продукції;

- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого базового оцінювання стійкості сталого прогресивного розвитку залізорудних підприємств за ключовими показниками діяльності суб'єкта господарювання, який, на відміну від наявних, ґрунтується на вагових точкових оцінюваннях ризику зниження рівня сталого розвитку з урахуванням інтегрального оцінювання монополізації ринку залізорудної продукції за методом ранжування та критерієм рівномірності розподілення ринкових часток, що дозволяє оцінювати й прогнозувати ступінь сталості функціонування підприємства на цільових ринках залізорудної продукції;

- методичний підхід до комплексного інтегрованого оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, засновано на моніторингу умов контролю прогресивності та активності інноваційно-інвестиційних процесів розвитку підприємства шляхом аналізу та ранжування ситуацій і рівнів його забезпеченості, що дозволяє розпізнавати ознаки, властиві різним ситуаціям щодо перспектив інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства з метою передбачення можливих наслідків від достатньо позитивних до кризового стану;

- методичний підхід до визначення граничних можливостей щодо забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, у якому, на відміну від наявних, відносно встановлених бажаних інтервалів граничних меж умов контролю значень рівня сталого розвитку розраховуються граничні межі показника «Евклідова відстань», який дозволяє контролювати абсолютні відхилення від його критеріального (нормативного) значення та підвищити ефективність стратегічного реагування на виклики конкурентного середовища.

Набули подальшого розвитку:

- окремі ключові аспекти процедур інструментарію ранжування ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, які ґрунтуються на використанні шкали попередніх грубих оцінок стану ситуацій і відповідного їх уточнення, виходячи з переконання про обернено пропорційну залежність погіршення стану сталого розвитку суб'єктів господарювання відносно класифікаційних рівнів ситуацій, що покращує якість процедур діагностики

рівня сталого розвитку підприємства;

- класифікація якісних характеристик інформаційних ситуацій відносно станів економічного середовища залізорудних підприємств і вибору відповідних критеріїв, заснованих на методах теорії потенціалу та принципах максимуму функцій невизначеності й функцій неточності, при діагностиці та ранжуванні ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, що сприяє підвищенню рівня обґрунтованості рішень за умов невизначеності й конфліктності у сфері управління сталим розвитком підприємства;

- комплексне інтегроване оцінювання рівня ефективності сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно його ключових бізнес-напрямів, яка визначається на основі оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств у контексті тенденцій активізації науково-технічного прогресу на підприємстві, багатоцільового теоретико-ігрового оцінювання оптимальності бізнес-напрямів за критерієм гарантованого результату та їх часткової участі в отриманні доходу на одиницю продукції, що дозволяє врахувати вплив ризику невизначеності й конфліктності при прогнозуванні тенденцій безпеки сталого розвитку підприємства.

Практичне значення одержаних результатів

Запропоновані автором теоретико-методичні підходи у контексті розвитку теоретико-методологічних положень менеджменту щодо сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової реалізовано у відповідній методиці, що впроваджена у практичну діяльність ПрАТ «ПівнГЗК» (довідка № 897/1 від 11.05.2022 р.) і ДП «ДП «Кривбаспроект» (довідка від 05.05.2022 р.).

Розроблено концептуальну структурно-функціональну схему ключових етапів процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств із урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Побудовано узагальнену систему (економіко-математичну модель) умов контролю рівня сталого розвитку залізорудних підприємств із урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Побудовано діагностичну матрицю ранжування ситуацій і рівнів забезпечення сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та граничних меж умов рівня сталого розвитку.

Розроблено методику діагностики рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової.

Побудовано модель комплексного інтегрованого оцінювання рівня ефективності сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно його ключових бізнес-напрямів.

Повнота викладу в наукових публікаціях, що відповідають темі дисертації

За результатами досліджень за темою дисертації опубліковано 12 друкованих робіт (зокрема 6 одноосібних), 4 з яких опубліковано у наукових

виданнях, включених до періодичних фахових видань України, 2 – відносяться до публікацій у виданнях інших держав, які входять до Організацій Європейського Союзу та 6 праць у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Результати наукових досліджень пройшли достатню апробацію в межах науково-практичних конференцій різного рівня. Зміст анотації та основних положень дисертації ідентичний.

Оцінка змісту дисертації

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність обраної теми, мета і завдання дисертаційної роботи, викладено наукову новизну, практичну цінність і апробацію результатів.

У першому розділі

На основі аналізу літературних джерел щодо пріоритетів, цілей і стратегій сталого розвитку підприємств розкрито сутність, ключові аспекти та особливості сталого розвитку промислових підприємств. Аналіз наукових наробок у теорії сталого розвитку промислових підприємств проведено відносно визначених значимих його ознак для залізорудних підприємств, зокрема: рівновага та стійкість системи; адаптивність і витривалість; збалансованість кількісних і якісних показників; стабільність, що передбачає довгострокову підтримку досягнутого рівня розвитку підприємства; конкурентоспроможність; екологічність. Відповідно, систематизовано теоретико-методичні положення управління сталим розвитком залізорудних підприємств і сформовано засади теоретичних та практичних передумов забезпечення їх сталого розвитку з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Представлено авторське бачення поняття «управління сталим розвитком» залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, яке засноване на моніторингу умов контролю прогресивності та активності інноваційно-інвестиційних процесів ефективного перспективного розвитку залізорудного підприємства.

На особливу увагу заслуговує пропозиція використання та ключові концептуальні аспекти багатоцільового системного теоретико-ігрового моделювання «бізнес-одиниця» – «бізнес-напрями», що дозволяє спрогнозувати можливі тенденції активізації науково-технічного прогресу на підприємстві з урахуванням умов ситуацій невизначеності й конфліктності ринку залізорудної продукції та напрацюванню відповідних заходів стратегічного реагування щодо коригування наявної на підприємстві стратегії забезпечення сталого розвитку.

Другий розділ присвячено формуванню методичних засад забезпечення сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Проведено глибокий аналіз сучасного стану вітчизняних залізорудних підприємств у контексті їх інноваційно-інвестиційної діяльності та перспектив розвитку. При цьому увага сконцентрована на сучасному стані, тенденціях розвитку і динаміці ключових показників господарювання гірничо-збагачувальних комбінатів (ГЗК) гірничо-металургійну групу компаній «Метінвест Холдинг» приватних акціонерних товариств

(ПрАТ): ПрАТ «Північний ГЗК», ПрАТ «Центральний ГЗК» і ПрАТ «Інгулецький ГЗК». Аналіз діяльності зазначених ГЗК показав, що інноваційно-інвестиційна діяльність залізрудних підприємств у сучасних умовах господарювання у більшій мірі спрямовується на підтримку та підвищення рівня технологічних процесів і конкурентоздатності товарної продукції шляхом реалізації організаційно-технічних інноваційних рішень виробничого характеру, спрямованих на поліпшення структури та якості виробництва.

На основі аналізу загальних теоретико-методологічних підходів стосовно побудови критеріїв прийняття господарських рішень за умов невизначеності й конфліктності перебігу виробничих і фінансово-економічних процесів вдосконалено методичні підходи багатоцільового інтегрованого критеріального оцінювання рівня забезпеченості сталого розвитку залізрудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Реалізація вдосконалених методичних підходів передбачає врахування активізації інноваційно-інвестиційних процесів на основі оцінювання впливу інтенсивного індукування технічного прогресу підприємства на його сталість розвитку за допомогою багатоцільової функції від сукупності показників: темпів зміни фондоозброєності, випуску продукції та продуктивності праці; коефіцієнта середньої еластичності продуктивності праці за її фондоозброєністю; рівня інтенсивності конкуренції, що визначається залежно від динаміки (темпу зростання) ринку, або ж інтегрального оцінювання його монополізації.

У *третьому розділі* викладено науково-практичні рекомендації щодо управління сталим розвитком залізрудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно таких ключових завдань: діагностика та оптимізація ключових напрямів сталого розвитку залізрудних підприємств за умов невизначеності та ризику; удосконалення управління сталим розвитком залізрудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової; дослідження впливу вдосконаленого інструментарію управління сталим розвитком залізрудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової на його економічні результати. Констатовано, що для забезпечення безупинного сталого розвитку залізрудного підприємства в ринковому просторі з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової за умов невизначеності та ризику підприємству необхідно завжди оцінювати свій стратегічний потенціал, під яким розуміють сукупність економічних ресурсів і виробничих можливостей підприємства, які можуть бути використані для реалізації його стратегічних цілей з урахуванням економічних ризиків.

Встановлено, що з огляду на загрози підприємствам залізрудної галузі України в сучасному економічному просторі першочерговим завданням щодо забезпечення їх сталого розвитку є оптимізація бізнес-стратегій, де у якості теоретико-методологічного інструментарію використовується ієрархічна багатоетапна економіко-математична модель на основі теоретико-ігрових діагностичних матриць конфліктних ситуацій. З урахуванням зазначеного зроблені відповідні розрахунки на прикладі залізрудних підприємств

ПрАТ «Північний ГЗК», ПрАТ «Центральний ГЗК» і ПрАТ «Інгuleцький ГЗК».

При проведенні досліджень здійснено раціональне обґрунтування вибору критеріїв прийняття управлінських рішень у контексті теорії потенціалу та принципу максимуму функцій невизначеності на основі сформованої класифікації якісних характеристик інформаційних ситуацій відносно станів економічного середовища залізорудних підприємств.

Стосовно визначення граничних можливостей щодо забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств за умов загроз безпеці їх виробничо-господарській діяльності сформовано систему умов контролю рівня сталого розвитку у контексті інноваційно-інвестиційної складової. Зазначене покладено в основі побудованої діагностичної матриці ранжування ситуацій і рівнів забезпеченості сталого прогресивного розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, де виокремлено важливість моніторингу умов контролю прогресивності та активності інноваційно-інвестиційних процесів розвитку підприємства шляхом аналізу та ранжування ситуацій і рівнів його забезпеченості.

Розроблено методику діагностики рівня сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, що підтверджено довідками про впровадження на підприємствах ПрАТ «ПівнГЗК» (довідка № 897/1 від 11.05.2022 р.) і ДП «ДПІ «Кривбаспроект» (довідка від 05.05.2022 р.).

Структура й обсяг роботи. Дисертація загальним обсягом 270 сторінок складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 139 найменувань на 16 сторінках, 11 додатків на 26 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 213 сторінок, у тому числі 50 таблиць (з яких 4 на 3 повних сторінках), 46 рисунків (з яких 15 на 12 повних сторінках).

Зауваження по дисертації і анотації

1. У своєму дослідженні автору бажано було б більше уваги приділити питанням оцінки та формування інвестиційних ресурсів стосовно забезпечення інноваційної складової сталого розвитку залізорудного підприємства.

2. З урахуванням першого зауваження доцільним є формування методичного підходу багатовекторного інтегрованого оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та розроблення відповідної методики.

3. Є досить слушним та логічним розподілення всієї сукупності факторів сталого розвитку на зовнішні та внутрішні фактори з відповідним групуванням (стор. 32 – Табл. 1.1. Фактори сталого розвитку підприємства). Однак в політичних факторах не досить чітко висвітлені саме фактори військової агресії з боку інших країн, що, безумовно, негативно впливає на сталий розвиток підприємства.

4. До інструментарію забезпечення сталого розвитку підприємства дисертант відносить інформаційно-законодавчі дії (стор. 41 – Рис. 1.2). Не зовсім зрозуміло, що саме розуміється під цим? Якщо класичний вплив на зміну профільного законодавства, то чи є це доступним навіть для гігантів ГМК України. Тому бажано б було деталізувати цей інструментарій у роботі.

5. На стор. 67 (Рис. 1.15) наведена схема прийняття рішень у системі стратегічного управління залізорудними підприємствами на принципах сталого розвитку. Схема є досить детальною та такою, що дійсно відображає діяльність залізорудних підприємств. Однак слід зауважити, що дана схема може бути застосована і для підприємств інших галузей, тому було б доцільним чіткіше відобразити певні відмінності у роботі щодо залізорудних підприємств.

6. У дослідженнях автором використовується математичний інструментарій, що базується на байєсових множинах і теорії прийняття рішень. Проте, бажано було б навести пояснення щодо певних розмежувань застосування тих чи інших методів.

7. Автор неодноразово посилається на розроблений кафедрою менеджменту і адміністрування Криворізького національного університету програмний продукт «Теоретико-ігрова оптимізація ефективності стратегії (стратегічного набору) організації». Бажано б було навести його опис та коротку характеристику.

8. У роботі розглядаються види невизначеності (стор. 207-208), які притаманні при обґрунтуванні фінансово-економічних рішень. На основі подолання впливу невизначеності автор пропонує вирішувати проблему прийняття рішень щодо менеджерських дій. В той же час у цьому контексті не розглядається ризик, як наступна ланка, що може виникати при трансформації невизначеності. В той же час автор дуже грамотно пропонує при виборі критеріїв у процесі економіко-математичного моделювання ефективності управлінських рішень використання класифікатора інформаційних ситуацій.

Однак, зазначені зауваження не применшують цінності дисертаційної роботи та не мають принципового характеру і, тому не знижують теоретичну та практичну цінність даного наукового дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача та його наукових праць встановлено, що дисертаційне дослідження виконано самостійно, текст роботи не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту».

Заклучна оцінка дисертаційної роботи

В цілому зазначені зауваження не зменшують наукового рівня роботи та її практичного значення.

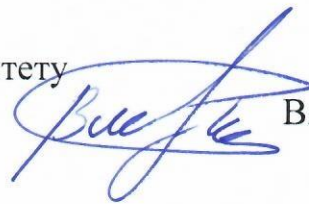
Дисертаційна робота Демченко Павла Сергійовича з урахуванням актуальності вирішених у роботі задач, наукової новизни, отриманих результатів і можливостей їх широкого практичного використання є закінченим науковим дослідженням, що характеризується внутрішньою цілісністю та містить наукові положення і практичні результати, реалізація яких дозволяє забезпечити залізорудному підприємству досягнення стратегічних цілей господарювання на цільових ринках, де ключовим завданням є забезпечення безупинного сталого розвитку в ринковому просторі з урахуванням впливу інноваційно-інвестиційної складової та економічних ризиків. В дисертаційній роботі автором не порушуються принципи академічної доброчесності. Робота виконана на високому науковому рівні та заслуговує на позитивну оцінку.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна стверджувати, що дисертаційна робота Демченко П.С. на тему: «Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової» за своїм змістом відповідає спеціальності 073 Менеджмент, вимогам до оформлення дисертацій згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. №40 і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44. Вважаю, що автор дисертаційної роботи Демченко Павло Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент із галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародної
економіки і світових фінансів

Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

Вячеслав МАКЕДОН

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара,
кандидат біологічних наук, доцент

Олег МАРЕНКОВ